

ку, висловлювати особисту позицію щодо обговорюваної теми, обмінюватися думками, разом з викладачем та однокурсниками розв'язувати проблеми і приймати рішення.

Групове навчання є одним із засобів інноваційного вдосконалення освітнього процесу, здатного оптимально забезпечити формування літературних і комунікативних компетенцій студентів, а також створити належні умови для саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації особистості.

Паценко О. Ю., канд. екон. наук, доцент,
кафедра міжнародної економіки

ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ

Використання тренінгових методів у рамках вищої школи є необхідним, на наш погляд, з кількох причин. З одного боку, це активні методи навчання, цінність яких не стільки в тому, що вони формують глибший порівняно з традиційними методами рівень оволодіння матеріалом, скільки в тому, що вони привчають до роботи в малих групах, безпосереднього контакту з аудиторією. Таким чином, саме тут стають можливими суб'єкт-суб'єктні відносини та знаходить відображення одна з найцікавіших тенденцій у навчальному процесі, яка отримала назву «коннективізм» — учасник навчається у тренера, тренер — в учасника, учасник — в іншого учасника. З іншого боку, основні тренди надання освітніх послуг рухаються у бік невеликих гнучких тренінгових центрів, які починають займати на ринку частку близько 50 %, тоді як ще 10 років тому до 80 % усіх освітніх послуг надавалося вищими навчальними закладами. У цих умовах здається абсолютно природним, що впровадження активних методів навчання викликає такий інтерес вищих навчальних закладів, оскільки без цієї важливої складової їм не стати інноваційними в повному розумінні цього слова.

Достатньо багато уваги при підготовці тренінгових занять приділяється внутрішній їх наповненості, чіткому і логічному плану проведення. Безумовно, це надзвичайно важливий чинник успішного тренінгу, але, як цілком можна припустити, процеси групової динаміки, взаємодія з тренерами, формування команди багато в чому залежать від психології учасників, уваги тренерів до їх реакцій на події, що відбуваються в групі, їх готовності

«відпускати» або «підганяти» події, варіативності завдань для різних команд і окремих учасників тренінгу. Оскільки робота в малих групах (найефективнішим, на наш погляд, представляється група з 10—15 учасників) під час тренінгів, брейн-штурмів, групових дискусій проходить у безпосередньому контакті або на межі контакту (contact boundary, Ф.Перлз), переривання його загрожує руйнуванням мети тренінгу, «випаданням» з нього окремих учасників, конфліктами (які є рушійною силою розвитку). З точки зору механізмів переривання контакту, то вони можливі і з боку ведучого (тренера), і з боку учасників. У сучасній нам практиці організації роботи в малих групах (і тренінгах зокрема) досить широко використовуються досягнення різних психологічних шкіл і напрямів, зокрема, наприклад, НЛП\гештальт. У гештальт-підході, в рамках якого розвиваються групи особистісного розвитку, виділяють 4 механізми переривання контакту (Лебедева, Іванова):

- інтроєкцію (включення індивідом у свій внутрішній світ установок, поглядів і мотивів інших людей);

- проєкцію (приписування індивідом власних думок, переживань, витіснених мотивів і рис характеру іншим людям);

- ретрофлексію (здійснення відносно себе дій, які насправді спрямовані на іншу людину; як правило, за ретрофлексії здійснюється досконалий самоконтроль і самодисципліни);

- конфлюєнцію (злиття з іншими, наприклад, тренерами, членами групи).

Цілком імовірно, що ці механізми переривання контакту можуть перешкоджати головній, на наш погляд, меті тренінгу — формуванню власного досвіду роботи над виникаючою проблемою, налагодженню ефективної взаємодії з членами групи, особистісному і професійному зростанню учасників.

У процесі тренінгу, через описані вище механізми, обидві його сторони цілком можуть відчувати внутрішній опір, пов'язаний з уникненням відповідальності і негативних почуттів, незмінністю уявлень про себе, захистом індивідуальності, маніпуляцією іншими. В рамках організації достатньо ефективного тренінгу є цілком можливим створення середовища прямої взаємодії його учасників, встановлення деяких правил (меж, кордонів), з порушенням яких могли б працювати самі учасники групи. На наш погляд, втручання тренера після вступної частини і встановлення меж (правил) у роботу групи може бути мінімальним і зводиться до звернень до учасників процесу з прямими питаннями і реакціями: «А що б ти насправді хотів зараз зробити (сказати)?», «Чи

правильно я розумію, що ти зараз говориш про...», «Як ти думаєш, що зараз відбувається в групі?», «Чи можу я припустити, що ти...». Достатній рівень довіри в групі та емпатія з боку тренера здатні залучити до процесу всіх учасників і уникнути деяких помилок, основною з яких є надмірний контроль з боку тренера, що прагне до результату і не приділяє достатньої уваги процесу динаміки в групі (як правило, це гуру-орієнтований тренер). Звичайно ж, особистість тренера і його вміння роботи в групі матимуть колосальний вплив на групову динаміку тренінгу. В умовах обмеженого в часі і спрямованого на процес взаємодії тренінгу ключовими, на наш погляд, складовими особистісної поведінки тренера будуть: терпіння; повага; розуміння власних обмежень; вміння бути неосуджуваним і емоційно постійним; здатність відреагування (не боятися показувати свої почуття і говорити про них прямо); навички контейнування негативних емоцій учасників; вміння тримати напругу в агресивному середовищі, особливо в умовах критики і гніву, конфлікту, переведення їх у конструктивне русло; здатність прояву щирого інтересу до особистості іншої людини.

*Приходько Н. Г., викладач,
кафедра німецької мови*

РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Світовий та вітчизняний досвід впровадження тренінгових технологій переконливо доводить їхні чисельні переваги перед традиційними методами викладання різних дисциплін, у тому числі іноземної мови. До найпоширеніших з них по праву відносяться рольові ігри, ефективність застосування яких доведена дослідниками. При використанні такої форми занять студентами засвоюється 90 % навчальної інформації.

Надаючи студентам можливість «прожити» певну ситуацію, активно тренуючи набуті мовленнєві навички та удосконалюючи їх, рольові ігри сприяють інтенсивному засвоєнню та запам'ятовуванню необхідного граматичного, лексичного та фахового матеріалу. Активізуючи навчальний процес, така форма занять мотивує студентів приймати рішення, що узгоджуються з інтересами їхніх ролей. Гравці мають можливість поєднати у певній змодельованій ситуації свої знання з іноземної мови та володіння фаховим матеріалом.